

Mevduatlar Çerçevesinde Bankalarda Kur Korunmalı TL Vadeli Mevduat Hesaplarının Muhasebeleştirilmesi

Accounting of Currency-Protected TL Time Deposit Accounts in Banks Within the Framework of Deposits

Tolga Macit GÜSAR^a, Gülümser ÜNKAYA^b

MAKALE BİLGİSİ

<i>Makale Geçmişi</i>	
Başvuru	9 Ocak 2023
Kabul	14 Mart 2023
Yayın	9 Mayıs 2023
Makale Türü	Araştırma Makalesi

Anahtar Kelimeler

Banka Muhasebesi,
Kur Korunmalı TL Vadeli Mevduat Hesapları,
Yurtiçi Yerleşiklerin Mevduatları,
Banka Finansal Tabloları.

ARTICLE INFO

<i>Article History</i>	
Received	9 January 2023
Accepted	14 March 2023
Available Online	9 May 2023
Article Type	Research Article

Keywords

Bank Accounting,
Currency Protected TL Time Deposits,
Local Residents Deposits,
Banks Financial Tables.

ÖZ

Mevduat bankaları gerçek ve tüzel kişilerin mevduatlarını toplamaya yetkili finansal kurumlardır. Mevduatların Türk Lirası (TL) ve yabancı para (YP) cinsinden gelişimi, kredi gelişimini ve eğilimini şekillendirmektedir. Mevduatların kalıcı ve ağırlıklı olarak döviz cinsinden gelişimi ise TL'nin YP'lar karşısında değer kaybına sebep olmaktadır. TL'nin kalıcı ve yüksek oranlı değer kaybı ise artan maliyetler ve kurdan TL cinsi fiyatlara geçiş sebebiyle enflasyon artışına sebep olmaktadır. 2021 yılının Aralık ayında yürürlüğe giren Kur Korunmalı TL Vadeli Mevduat ve Katılım Hesapları, ilgili yılın son aylarında, TL'nin YP'lar karşısında hızlı değer kaybı sonrası T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından uygulamaya alınmıştır. 21 Aralık 2021 tarihinden itibaren açılabilen Kur Korunmalı TL Vadeli Mevduat ve Katılım Hesapları Türkiye'de yerleşik gerçek kişilerin faydalanabileceği, birden fazla kez yararlanılabilecek ve alt ile üst limiti olmayan hesaplardır. Bu çalışmada bahsi geçen hesapların, katılım bankaları hariç mevduat bankalarının finansal tablolarında muhasebeleştirilmesi incelenecektir.

ABSTRACT

Deposit banks are financial institutions authorized to collect the deposits of real persons and legal entities. The development of deposits in TL and foreign currency shapes the credit development and trend. The permanent and predominantly foreign currency development of deposits causes the TL to depreciate against foreign currencies. Permanent and high rate of depreciation of TL causes an increase in inflation due to increasing costs and the pass through from exchange rate to TL prices. Currency Protected TL Time Deposits and Participation Accounts, which came into effect in December 2021, were started after the rapid depreciation of TL against foreign currencies in the last months of the year was implemented by the T.R. Ministry of Treasury and Finance. Currency Protected TL Time Deposit and Participation Accounts, which can be opened as of December 21, 2021, are accounts that can be used by real persons residing in Turkey, that can be used more than once, and that have no upper or lower limit. In this study, the accounting of the aforementioned accounts in the financial statements of deposit banks, excluding participation banks, will be examined.

EXTENDED SUMMARY

Research Problem

After a long period of relatively stable value against foreign currencies, Turkish Lira (TL) started to depreciate significantly between the years 2018 to 2021. This depreciation together with the increasing inflation due to the said so pass through effect, caused the local depositors to continuously switch from TL to foreign currencies. In the

last quarter of 2021, the mentioned depreciation trend accelerated significantly and on December 21, 2021 T. R. Ministry of Treasury and Finance declared a set of regulations to stabilize TL against foreign currencies.

In these set of precautions, the most important one was "Currency protected TL time deposits" which aimed to convince the local depositors to stay in TL or convert their savings in foreign currencies to TL. In order to convince the local depositors to prefer TL; in these mentioned TL time

✉ Sorumlu Yazar/Corresponding Author

^a Doktora Öğrencisi, İstanbul Aydın Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Muhasebe ve Denetimi Programı, İstanbul, **E-Posta:** tolgamacitgusar@stu.aydin.edu.tr, **ORCID:** https://orcid.org/0000-0001-9855-7111

^b Prof. Dr., İstanbul Aydın Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Muhasebe ve Finans Yönetimi Bölümü, İstanbul, **E-Posta:** gulumserunkaya@aydin.edu.tr, **ORCID:** https://orcid.org/0000-0003-2453-2223

⚠ Yazarlar bu çalışmanın tüm süreçlerinin araştırma ve yayın etiğine uygun olduğunu, etik kurallara ve bilimsel atıf gösterme ilkelerine uyduğunu beyan etmiştir. Aksi bir durumda Akdeniz İİBF Dergisi sorumlu değildir.

deposits, the banks should be offering a fixed TL interest rate that is maximum 3% over the Central Banks funding rate and at the same time the T.R. Ministry of Treasury and Finance would be promising a kind of covered option to pay the difference if TL depreciates versus the selected foreign currency during the term of the currency protected TL time deposit.

Conceptual Framework

In this study, the accounting of these mentioned currency protected TL time deposits in the financial statements of deposit banks is examined with examples. But the content of the study is limited only with deposit banks so do not cover the participation banks and their financial statements.

The study starts with the definition and background of dollarization in Turkey and the effects of this dollarization on the macroeconomic indicators. The relationship of this phenomenon with the chronic inflation in the country and the volatility of TL versus foreign currencies are noted. The related regulations and the composition of total deposits in Turkish banking industry are also analyzed. The trend of local depositors to prefer foreign currencies versus TL between 2018 to 2021 and the reel depreciation of TL versus foreign currencies in this period are evaluated with the help of data provided by the Central Bank of Turkey. Due to the evaluation; the weight of foreign currencies had significantly increased both in real person and the legal person deposits between 2015 and 2022 and also real exchange rate of TL had decreased significantly between 2018 and 2022. Following the set of regulations to stabilize TL versus foreign currencies, the weight of TL in overall deposits has increased from 37,28% to 46,67% at the end of the first quarter of 2022.

In the following section, the basic of application in currency protected TL time deposits are detailed in reference to public sources. The mentioned deposits have predefined terms with 3, 6, 9 and 12 months. The foreign currencies that are applicable are defined by the Central Bank of Turkey, who also declares the implied FX/TL parities on daily basis. The mentioned deposits can be opened jointly and can be closed before the maturity. In order to favor these deposits regarding the taxation, the withholding tax is applied as zero percent.

Methodology

In the last section before the conclusion, the accounting of the mentioned deposits is explained in detail. The explanation of the accounting principles and applications of deposits in banks are followed by four examples of the accounting applications. These four accounting examples include no foreign currency gain in favor of the depositor at the maturity, currency gain in favor of the depositor at the maturity, TL depreciates versus foreign currency but the deposit is closed before the maturity and TL appreciates versus the foreign currency, but the deposit is closed before the maturity. These examples cover all the possible scenarios of a currency protected TL time deposit within the regulation and the real application of the mentioned deposits. If there is no TL depreciation at the maturity or TL depreciates but the deposit is closed before the maturity, the records do not have any Central Bank of Turkey leg. Whereas; if there is TL depreciation at the maturity or TL

appreciates but the deposit is closed before the maturity, the records have some Central Bank of Turkey leg.

Results and Conclusion

As a conclusion, long term and significant depreciation of TL versus foreign currencies may cause adverse effects on the macro economic balances. Especially, if this depreciation increases the inflation through a pass through effect, then it is almost inevitable to put a pressure on TL interest rates. So, the policy makers such as Ministry of Treasury and Finance or Central Bank of Turkey are sensitive to a significant depreciation of TL. On the other side, it is highly probable for the local depositors to prefer foreign currencies against TL in such a long term and permanent depreciation trend.

Regarding the set of regulations declared on December 21, 2021; policy makers aimed to stabilize TL against foreign currencies. The increase in the weight of TL deposits evaluated in the first quarter of 2022 in total deposits may be related with many independent variables including currency protected TL deposits. But the burden of the possible payments for these deposits from the Treasury are correlated with the pressure on the central budget of the government. Also a possible gap between these mentioned deposits and the conventional TL deposits may trigger the local depositors to switch back to conventional TL deposits or even foreign currency deposits as well.

1. Giriş

Dolarizasyon, bir ülkenin yerel para biriminin başka bir ülkenin para birimi ile değiştirilmesidir. Bu işlem hane halklarının varlıklarını YP olarak tutması şeklinde de ifade edilmektedir. Dolarizasyon genellikle ekonomik istikrarsızlığa ve yüksek enflasyona karşı hane halklarının varlıklarını çeşitlendirmek amacıyla verdikleri bir tepki şeklinde oluşmaktadır (World Economic Outlook, 1997, s.92).

Türkiye ekonomisi 2001 krizi öncesi yıllarca süren yüksek enflasyon ile artan dolarizasyonun etkisinde kalmıştır. Takip eden yıllarda ise; kamu bütçesinde sağlanan disiplin, düşen enflasyon ve TL cinsi faizler neticesinde TL'nin YP'lar karşısında oynaklığı azalmış ve bu da TL'ye olan güveni artmıştır. Neticesinde de ters dolarizasyon başlamıştır. Ancak 2018 yılından itibaren TL'nin YP'lar karşısında yeniden değer kaybetmeye başlaması ve takiben yükselen enflasyon oranları neticesinde tasarruf sahipleri yeniden YP'lara yönelmeye başlamıştır. Dolayısıyla yerel para birimi TL, değer biriktirme özelliğini bir ölçüde kaybetme sürecine girmiştir (Kolcu & Yamak, 2022, ss.481-500).

Ülkede enflasyon oranı artma eğilimine girince tasarruf sahipleri TL'nin olası değer kaybından kaçınmak amacıyla alım gücünü koruyabilme amacıyla YP'lara yönelirler. YP'ların bu şekilde ikamesi ülkede dolarizasyonun temelini oluşturur. Benzer şekilde, artan enflasyon TL'nin hesaplama birimi olarak değerlendirilmesinin de önüne geçmektedir. Takip eden süreçte ise yüksek seyreden enflasyon, dolarizasyonun devamında YP'lar TL'nin yerine hesaplama birimi olarak tercih edilmektedir. Mal ile hizmet fiyatlamaları YP'lar bazında belirlenmekte ve anlaşmalar ile sözleşmeler YP'lar cinsinden yapılarak, ticaretin reel değerinin korunmasına çabalanmaktadır. Sonuçta, yurtiçi

yerleşikler reel değeri daha istikrarlı YP'ları göreceli istikrarsız TL'nin yerine ikame etmektedirler (Berke, 2009, ss.129-130).

Yerel paranın işlevsizleşmesi ekonomilerde enflasyon dahil çeşitli makroekonomik sorunların doğmasına sebep oluşturmaktadır. Yurtiçi yerleşikler, göreceli istikrarlı gördükleri YP'ları, yerel paranın yerine kullanmaya başlarlar. Hatta yerel para birimlerinin yerine kullanılmasının ötesinde birikimlerini de YP'lar cinsinden oluştururlar. YP'ların birikim ve ödeme aracı olarak ikamesi ise makroekonomik problemlerin somut kanıtı olarak görülmektedir (Kaya & Açıdoğru, 2017, ss.325-326).

Ülke içerisinde fiyatlamaya unsurlarından enflasyon; mal ve hizmetlerin fiyatlamalarını, faizler; yerel paranın değerini, kur seviyesi ise YP'ların değerine işaret etmektedir. Bu ekonomik göstergelerin dengeli seyri, makroekonomik açıdan bir dengenin oluştuğunu gösterir. Fiyatlamaya unsurlarının dengesiz seyri ise makroekonomik açıdan farklı problemlere sebep oluşturmaktadır. İçlerinden birinde oluşan problemin diğer unsurlar üzerinde etkisinin tahmini ise istikrarlı makroekonomik politikaların tatbiki açısından önemlidir (Sever & Mızrak, 2007, ss.264-283).

Yüksek seyreden enflasyon, dalgalı kur ve makroekonomik belirsizliklerin neticesinde oluşan dolarizasyon, bazı ekonomistlere göre kur dalgalanmalarının de nedeni durumundadır. Ayrıca gelişmekte olan ekonomilerde uygulanan esnek kur politikaları neticesinde yaşanan kur oynaklığını dolarizasyonun sebebi olarak gören ekonomistler de vardır (Sever, 2012, ss.204-221).

2018 yılından itibaren değerlendirildiğinde tasarruf sahiplerinin YP'lara yönelik talebi artmıştır. Bu durum benzer makro ekonomik gelişmeleri yaşayan diğer gelişmekte olan ülkelerde de gözlemlenmektedir. Tasarruf sahiplerinin YP'lara yönelik eğilimi haricinde altın başta olmak üzere kıymetli madenlere yönelik tasarruf eğiliminin arttığı TCMB tarafından açıklanan net altın ithalatı rakamlarından teyit edilebilir. Hatta özellikle makro ekonomik belirsizliklerin arttığı dönemlerde, ekonomi basınında "Yastık altı birikim" olarak da sıklıkla ifade edilen ve bankacılık sisteminin dışında bir birikim alanı da gelişmektedir. Bu sistem dışında birikim eğilimi bir anlamda sistematik riske karşı tasarruf sahiplerinin aldığı önlem olarak da değerlendirilebilir. Ancak kayıt altında olmayan her türlü birikimin Merkez Bankalarının uyguladığı fiyat istikrarı görevinin sonuçlarını olumsuz etkileyebileceği ve para politikalarının etkilerini azaltabileceği açıktır.

2018 yılından beri TCMB'nin brüt ve net döviz rezervinin gerilediği gerçeği karşısında ekonomi bürokrasisinin arayışları sürmekteydi. Özellikle TCMB'nin eksi döviz rezervi tartışması da ülkede ekonomi gündemine oturmuştu. Ayrıca farklı ülkelerle swap anlaşmaları da yapılmıştı. Döviz rezervlerini destekleyen çeşitli önlemler hayata geçirilse de 2021 yılının ikinci yarısı bu rezerv tartışmaları ile sürdü (Bakova & Yüksel, 2022).

Sıklıkla kur seviyesinden ziyade oynaklık daha önemli olabilmektedir (Kal, 2019, ss.357-376). 2021 yılının son aylarında YP'ların TL karşısında beklenmedik şekilde ve hızla yükselmesi akabinde hükümet, TL'nin değer kaybının önünde geçebilmek amacıyla bir çözüm paketini devreye

almıştır (Gülerci, 2022, s.604). Bahsi geçen çözüm yollarının temel amacı TL'sine yeniden güven kazandırmak ve TL'nin YP birimleri karşısında yüksek değer kaybı neticesinde kurdan enflasyona geçişin de önüne geçebilmektir. Bu uygulamalardan tasarruf sahipleri açısından en yoğun ilgi göreni ise "Kur Korumalı TL Vadeli Mevduatlara ve Katılım Hesaplarına" yöneliktir. Bu hesaplara kısaca KKM veya KKH da denmektedir.

KKM hesapları, ülkemizde 1960'larda YP girişini cazip hale getirmek niyetiyle uygulamaya alınan Döviz Çevrilir Mevduat (DÇM) hesaplarının farklı bir çeşididir (Yayman, 2022, s.527). Uygulamaya alınan KKH ile açılacak TL cinsi Mevduat hesaplarına TL'nin YP birimlerine karşı olası değer kaybı durumunda ek bir ödeme yapılarak olası fark tasarruf sahibine kur farkı desteği olarak ödenecektir. Uygulamanın ikinci önemli adımı ise tasarruf sahiplerinin YP cinsinden tasarruflarının TL'ye dönüşümü ile oluşturulabilecek "Dövizden Dönüşümlü TL Mevduat Hesapları" olmuştur. İlgili düzenleme kapsamında açılacak hesapların, TL'nin YP birimlerine karşı yüksek oranda değer kaybına uğraması durumunda belirlenen TL cinsi faiz oranının üzerinde T.C Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından ödenmesi gerekecek ek faiz tutarının kamu bütçesi üzerinde yaratabileceği ek maliyet sebebiyle de önem arz etmektedir.

Bu çalışmanın temel amacı Kur Korumalı TL Vadeli Mevduat Hesaplarının, konvansiyonel bankaların muhasebe kayıtlarında gösterimini sağlamak ve sektöre katkı sağlamaktır. Çalışmanın amacına zemin hazırlamak amacıyla ilk olarak 2018 yılından 2022 yılı Mart ayı sonuna kadar geçen zaman aralığında tasarruf sahiplerinin YP mevduatlarına yönelik eğilimi incelenecektir. Devamında ise Kur Korumalı TL Vadeli Mevduat Hesaplarının özelliklerine değinilecektir. Son olarak ise banka bilançosu içinde KKH hesaplarının muhasebe kayıtlarına yönelik dört örnekleme yer verilmiştir.

2. Genel Olarak Mevduatlar ve 2018 ile 2021 Yılları Arasında Görünümü

2.1. Genel Olarak Mevduatlar

Mevduat bankaları tarafından Bankalar Kanunu kapsamında TL ve YP cinsinden mevduat toplanabilmektedir. Özkaynaklar haricinde mevduat bankalarının aktiflerini fonlayabilmek noktasında ana pasif kalemini mevduatlar oluşturmaktadır. Vadeli ve vadesiz mevduat sahiplerinin tercihleri doğrultusunda TL veya YP cinsinden ve istediği vadede mevduat hesabı açabilmeleri mümkündür. TL ve YP cinsi mevduatların piyasa koşullarında belirlenen faizleri, enflasyon oranları, makro ekonomik beklentiler, yurtdışı piyasalar, jeopolitik gelişmeler ile kamu otoritesi tarafından belirlenen stopaj oranları tasarruf sahiplerinin tercihleri üzerinde etkili olmaktadır.

TL ve YP cinsi mevduatlar arasında vergisel açıdan TL mevduat stopajları YP mevduat stopaj oranlarına kıyasla düşük belirlenerek tasarruf sahiplerinin TL cinsinden tasarruflara yönlendirilmeleri esas alınmıştır. Benzer şekilde mevduatların vadeleri uzadıkça da stopaj oranları düşmekte ve uzun süreli tasarruf teşvik edilmektedir. Bankacılık sisteminde ortalama mevduat vade yapısının uzaması kredi piyasasının öngörülebilirliği ve sürdürülebilirliği açısından da faydalıdır.

Bankalar müşterilerden topladıkları mevduatın bir bölümünü, TCMB'nin tespit ettiği oranlarda, gelecekte yaşanması olası sorunlarda kullanabilmeleri amacıyla TCMB'de tutmakla mükelleftir. Uygulamaya zorunlu karşılık uygulaması ve belirleyen oranlara da zorunlu karşılık oranı denmektedir. Zorunlu karşılık oranlarını değiştirerek bankaların verebilecekleri kredi tutarını ve kredi fiyatlamalarını dolaylı şekilde yönlendirmesine ise karşılıklar politikası denmektedir (Eğilmez, 2016). Türkiye'de bankaların ana yükümlülüğün mevduat olması sebebiyle, zorunlu karşılık oranlarının değiştirilmesinin bankalar tarafında maliyetlere yansımaları, genel anlamda mevduat faizleri ile zorunlu karşılık oranının çarpımıyla hesaplanabilir (Başçı & Kara, 2011, s.6).

Bu bağlamda makro ekonomik istikrarın, fiyat istikrarının, TL cinsinden yurtiçi kredi genişlemesinin sürdürülebilirliğinin ve para politikalarının işlevinin sağlanabilmesi amacıyla mevduatların kompozisyonu kamu otoriteleri açısından önem arz etmektedir.

Bankalar açısından değerlendirildiğinde toplam mevduatlar içerisinde TL'nin payının azalması özellikle bireysel kredilerin sadece TL cinsi verilebilmesi sebebiyle olumsuz bir durumdur. YP mevduatların toplam mevduatlar içerisinde artan payı, bu YP mevduatların sadece kurumsal ile Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler (KOBİ) kredilerin finansmanında kullanılabilmesini mecbur kılmaktadır. YP mevduatların swap işlemleri vasıtasıyla TL'na çevrilerek TL kredilere kanalize edilmesi mümkün olmakla birlikte bankaların kur riskini kontrol altında tutabilmek amacıyla bu tür işlemleri sınırlı tuttuğu bilinmektedir. 2001 bankacılık krizi sonrası yurtiçi bankaların; mevduatlar ile krediler arasında oluşan vade uyumsuzluğunu yönetmeyi tercih ederken, mevduatlar ile krediler arasında kur uyumsuzluğuna kısıtlı ölçüde başvurdukları bilinmektedir. Bankacılık sektöründe "Açık pozisyon" olarak da tabir edilen bu kur uyumsuzluğu yöntemine, denetleyici kamu otoritelerinin de olumlu bakmadığı bilinmektedir. Ayrıca karlılık açısından da değerlendirildiğinde; TL krediler ile YP krediler kıyaslandığında bankaların karlılığı açısından büyük önem arz eden bilanço marjı (Aktif ve özkaynaklar harici pasifler arasında oluşan faiz farkı) üzerinde göreceli yüksek marj sebebiyle TL kredilerin daha yüksek katkı yaptığı açıktır. Bu sebeptendir ki TL'nin yüksek değer kaybettiği dönemlerde dahi sektörün karlılığı sürdürülebilir olmayı ve sermaye yeterlilik rasyosu ilgili mevzuat çerçevesinde belirlenen asgari seviyelerin üzerinde kalmayı başarmıştır. Bu çerçeveden değerlendirildiğinde Kur Korumalı TL Vadeli Mevduat Hesaplarının, bankalar açısından özkaynaklar hariç bilançonun pasif dengesini TL lehine değiştirecek olması sebebiyle gerek bireysel kredilerin daha kolay fonlanabilmesi gerekse de TL kredilerin YP kredilere kıyasla göreceli yüksek bilanço marjı sebebiyle bankaların karlılığını diğer koşulların sabit kaldığı varsayımı altında, olumlu etkilemesi beklenir. Dolayısıyla ilgili hesaplar; tasarruf sahiplerinin TL'sında kalarak veya TL'na dönüştürerek hem bankaların TL bazında bilanço büyümesine yardımcı olurken diğer taraftan da TL'nda olası değer kayıplarının ek maliyetinin T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından karşılanacağı bir yapının oluşmasını sağlamaktadır. Dolayısıyla KKM'ler bankaların döviz kuru riskini arttırmamaktadır.

KKM'ler; TCMB açısından değerlendirildiğinde ise tasarruf sahiplerinin TL'ye olan talebini artırarak uygulanacak para politikalarının etkinliğine hizmet etmesi olasıdır. TCMB açısından en etkin olarak kullanılan araçlar içerisinde sayılan; TL fonlama faizlerinin bankacılık sektörü üzerinde etkisinin, ilgili hesapların tutarı arttıkça TL'nin toplam yurtiçi tasarruflar içerisinde ağırlığının artması paralelinde artması da beklenir. Diğer taraftan TCMB'nin yurtiçinde sürdürülebilir büyümenin finansmanın sağlanması noktasında görevi düşünüldüğünde, ilgili hesapların etkisiyle bireysel kredilere kaynak oluşturan TL mevduatların artışı paralelinde bankacılık sektörü genelinde bireysel kredilerin hacminin artması da muhtemeldir. TL'nin YP'lar karşısında olası değer kaybının önlenmesi ise, TCMB'nin fiyat istikrarının temeli olan enflasyon hedefine yakınsaması noktasında elindeki para piyasalarına müdahale imkanlarını da kolaylaştıracaktır. Dolayısıyla, Kur Korumalı TL Vadeli Mevduat Hesaplarının TCMB'nin fiyat istikrarı ve finansal istikrar hedefleri noktasında bankanın müdahale imkanlarını artırır. TL mevduatların toplam mevduatlar içerisinde payının artması, TCMB'nin TL cinsi mevduatlara yönelik zorunlu karşılık uygulamalarının etkinliği üzerinde de olumlu potansiyele sahiptir.

KKM hesapları ile TCMB'nin indirdiği faizler sebebiyle yükselecek kur seviyesini engellemek hedeflense de, bu uygulama bütçe açığını artırma ihtimali taşımaktadır (Özatat, 2022).

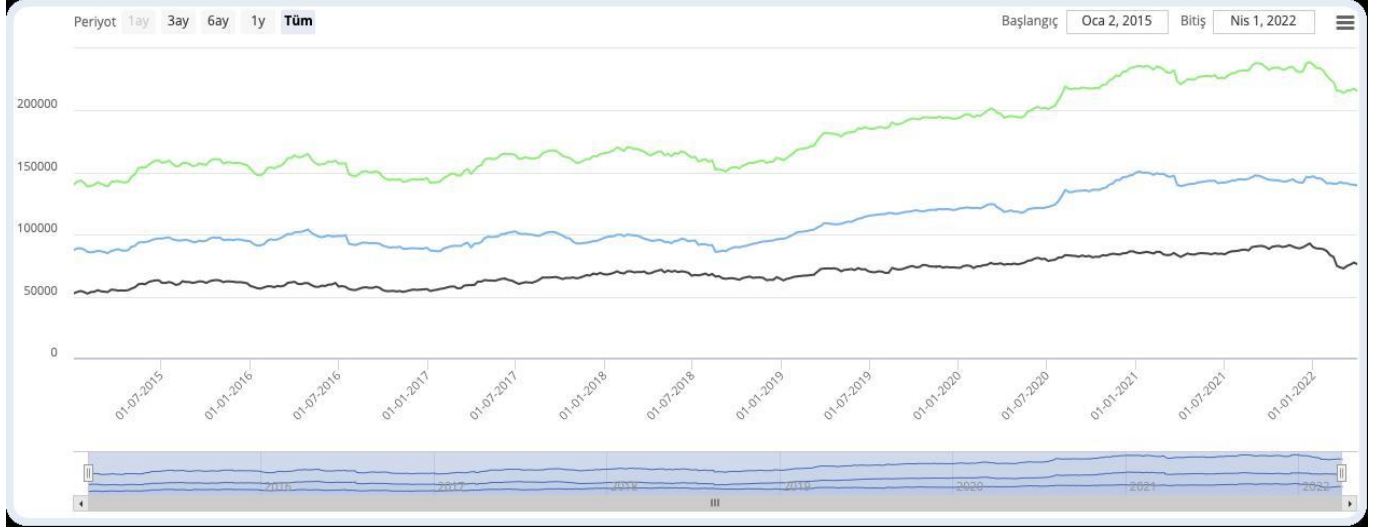
Kur Korumalı TL Vadeli Mevduat Hesaplarının, T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı açısından etkisi ise TL'nin olası değer kayıplarında oluşacak kur farkı maliyetidir. Kamu bütçesinin yapılması ve yönetimi noktasında görev ile sorumluluk verilen Bakanlığın ilgili hesapların öngörülemez ölçüde kur farkına maruz kalması durumunda gerekli ek finansman kaynaklarını sağlaması gerekeceği aşikardır. KKM Hesapları; eş zamanlı olarak tasarruf sahiplerine korunaklı TL faizinden yararlanabilme imkanı sağlamakta, bankalara sağladığı TL bazlı bilanço büyüme esnekliği ile de TL cinsinden kredi büyümesi ve dolayısıyla karlarını artırma imkanı sağlamaktadır. Ancak KKM hesaplarının; TCMB'na para ve sermaye piyasalarının kontrolü noktasında sağladığı araç zenginliği ile avantajlar karşısında, kamu bütçesine TL'nin yüksek ve kalıcı olası değer kaybı karşısında ek borç yükü getirmesi kaçınılmazdır. İlgili hesapların uygulamaya alınması öncesi bankacılık sektöründe oluşan TL mevduat faizleri ile kamu bütçesinin finansmanı arasında doğrudan bulunmayan yeni bir ilişki meydana gelmiştir. Önümüzdeki yıllarda, Kamu bütçesinin gerek planlanması gerekse de finansmanı noktasında genel bütçe kalemlerine kıyasla öngörülmesi oldukça güç ek bir kalem eklenmiştir. İlgili hesapların, kamu bütçesi üzerinde ek yük yaratıp yaratmayacağı ve geçici mi kalıcı mı olacağı ise TL'nin YP'lar karşısında kalıcı ve sürdürülebilir değer kazancı bağlamında şekillenecektir. TL'nin değer kazanması durumunda ise kamu bütçesine ek bir yük doğmayacaktır.

2022 yılının ilk çeyrek dönemine ait bütçe sonuçları bir önceki yıl ilk çeyrek verileriyle mukayese edildiğinde; gerek giderler gerekse de gelirlerde artış, aralarındaki farkın düşük, en yüksek artışın ise faiz giderlerinde olduğu gözlemlenmektedir. Bu çerçevede, KKM hesaplarının 2022 ilk çeyrek itibarıyla bütçe üzerinde olumsuz etkisi

görülmemektedir. Takip eden dönemde de kur seviyelerinde yaşanan durgunluğun sürmesi halinde bu durumun devamı beklenebilir. Ancak kur farkının TCMB tarafından ödenmesi sebebiyle daha yüksek enflasyonla karşı karşıya kalınabilir ve açıklanan son enflasyon rakamları buna işaret etmektedir (Yayman, 2022, ss.533-534).

2.2. 2018-2022 Yılları Arasında Yurtiçi YP Mevduatlarına Yönelik Artan Tasarruf Eğilimi

Sebeplerine bu çalışma kapsamında yer verilmemekle birlikte 2018 yılı başından 2022 yılı mart ayı sonuna kadar geçen sürede yurtiçi yerleşiklerin döviz mevduatlarında artış olduğu gözlemlenmektedir (TCMB, 2022).

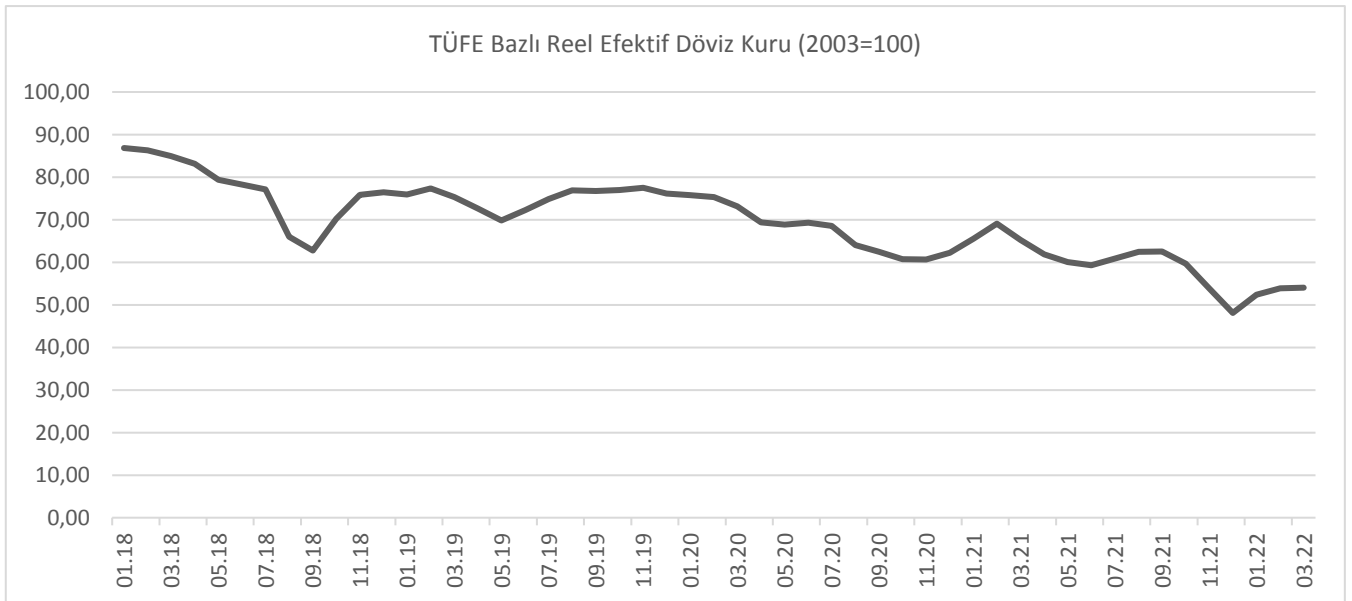

Şekil 1. Yurtiçi döviz mevduatları

Kaynak: TCMB, 2022

Şekil 1'de yeşil renk (En üstte) ile gösterilen çizgi toplam döviz mevduatlarını, mavi çizgi (Ortada) gerçek kişilere ait ve siyah çizgi (En altta) ise tüzellerle ait döviz mevduatlarının gelişimini göstermektedir. Bu çerçevede tasarruf sahiplerinin toplam döviz mevduatlarında görülen artış detaylı incelendiğinde hem gerçek kişiler hem de tüzel kişiler kırılımında benzer şekilde gerçekleşmiştir.

Yurtiçi yerleşiklerin döviz mevduatlarına yönelik bu eğilimleri esnasında TL'nin YP'lara karşı eş zamanlı değer kaybı da gerçekleşmiştir. TL'nin YP'lara birimlerine karşı 2018 ile 2022 Mart ayı arasında yaşadığı değer kaybı TCMB'nin açıkladığı TÜFE bazlı Reel Efektif Döviz Kuru Endeksinden gözlemlenebilir (TCMB, 2022).

Şekil 2. TÜFE bazlı reel efektif döviz kuru (2003=100)

Kaynak: TCMB, 2022

Gerek tasarruf sahiplerinin döviz mevduatlarına yönelik artan talebi gerekse de eş zamanlı olarak TL'nin YP'lara karşı

reel değer kaybı neticesinde, toplam yurtiçi mevduatlarının ağırlıklı kısmı YP'lardan oluşur hale gelmiştir.

Tablo 1. Yurtiçi Yerleşiklerin Bankacılık Sektörü Mevduatları, Mevduat ve Katılım Bankaları Nisan 2021- Nisan 2022

Yurtiçi Yerleşiklerin Bankacılık Sektörü Mevduatları (Yurtiçi Şubeler, Bin TL)			
	1.04.2022	31.12.2021	2.04.2021
TL Mevduatlar	2.431.756.901	1.828.995.532	1.581.491.118
Mevduat Bankaları	2.219.180.310	1.687.908.131	1.472.877.523
Katılım Bankaları	212.576.591	141.087.401	108.613.595
YP Mevduatlar	3.161.361.066	3.076.577.015	1.807.367.926
Mevduat Bankaları	2.791.128.283	2.717.861.681	1.602.721.224
Katılım Bankaları	370.232.783	358.715.334	204.646.702
TL ve YP Toplam	5.593.117.967	4.905.572.547	3.388.859.044
TL Mevduatlar	43,48%	37,28%	46,67%
YP Mevduatlar	56,52%	62,72%	53,33%
	100,00%	100,00%	100,00%

Kaynak: TCMB, 2022

Tablo 1’de görüldüğü üzere yurtiçi yerleşiklerde, 2021 Nisan ayında %53,33 olan YP mevduatların payı 2021 Aralık ayı sonunda %62,72 seviyesine yükselmiştir. Çalışmaya konu olan Kur Korumalı Hesaplar ve ayrıca Döviz Dönüşümlü Hesapların tasarruf sahiplerine sunulması akabinde ise bu oran 2022 Nisan ayı başında %56,52’ye gerilemiştir. Bu gerilemeye rağmen halen YP mevduatların payı yarıdan fazladır.

Bir ülkede yerel para biriminin toplam yurtiçi tasarruflar içerisinde ağırlıklı payını kaybetmesi o ülkenin Merkez Bankasının uyguladığı ve uygulayacağı para politikalarının olası etkinliği üzerinde etkileri olacağı açıktır. TCMB’nin resmi sitesinde de belirtildiği üzere temel amacı fiyat istikrarını sağlamaktır. Bu bağlamda enflasyon, ödemeler dengesi ve finansal istikrar açısından TL cinsi mevduatların toplam mevduatlar içerisinde payının azalmasının getireceği riskler önemlidir.

3. Kur Korumalı TL Mevduat Hesapları Uygulama Esasları

Türkiye’de liralasma kapsamında hayata geçirilen KKH’lar, geleneksel olmayan para politikaları ile makro ihtiyati tedbirleri kapsayan yeni bir para politikasının uygulamaları olarak değerlendirilebilir (Öztürk, 2022, s.183).

21/12/2021 tarihli ve 31696 sayılı tebliğ ile yayımlanan ve 11/01/2022 tarihli ve 31716 sayılı ile 07/03/2022 tarihli ve 31771 sayılı Resmi Gazetelerde güncellenen “Mevduat ve Katılma Hesaplarına dönüşümün desteklenmesi hakkında tebliğ” ile yurtiçi gerçek kişilerin bu tebliğ kapsamında 21/12/2021 tarihinden itibaren açacakları TL Mevduat hesaplarına sağlanacak desteğe ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir (Resmigazete, 2021).

T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığının 18/01/2022 tarihli “10 soruda kur korumalı TL mevduat hesabı” basın açıklamasında yer aldığı üzere ilgili hesap sahibinin yurtdışında işçi, serbest meslek ve müstakil iş sahibi T.C. vatandaşı veya Türkiye’de kanuni yerleşim yeri bulunan gerçek kişi olması gerekmektedir (T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı, 2022).

KKH’lar sadece 3, 6, 9 ve 12 ay olmak üzere 4 farklı vadede açılabilecektir. Tasarruf sahiplerinin birden fazla bankada KKH açması da mümkün kılınmıştır. Uygulama kapsamında ilgili hesaplara bankalarca uygulanacak asgari faiz oranı 26 Ocak 2023 tarihine kadar; TCMB’ce belirlenen bir hafta vadeli repo ihale faiz oranının altında, azami faiz oranı ise asgari faiz oranının 300 baz puandan fazla üzerinde belirlenmemiştir ancak bu tarihten itibaren KKM hesaplarında üst faiz sınırı kaldırılmıştır. Gerek vade başında gerekse de vade sonunda hesaplamaya baz teşkil edilecek referans döviz kurları ise TCMB’nin her gün saat 11:00’da açıklayacağı USD/TRY, EUR/TRY, GBP/TRY ve XAU/TRY döviz alış kurları olarak belirlenmiştir. Vade sonunda gerektiği hallerde kur farkı desteğinin tamamı hesap sahibine aynı gün içerisinde ödenecektir. Ayrıca bu tür hesapların müşterek olarak açılmasında da gerekli kriterlerin sağlanması durumunda bir engel görülmemiştir. İlgili hesabın tasarruf sahibi tarafından vadesinden önce kapatılmasında bir engel olmamakla birlikte hesabın açıldığı tarih ile hesabın kapatılacağı tarihten hangisinde TCMB alış kuru düşük ise hesap bakiyesi o kurdan güncellenecektir. Bu hesaplardan kısmı çekim işlemi ise mümkün değildir. KKH’lara yönelik vergisel teşvik kapsamında da uygulanacak stopaj oranı sıfır olarak belirlenmiştir.

İlk aşamada sadece yurtiçi yerleşik gerçek kişiler tarafından açılması mümkün olan KKH’ların sonradan yapılan düzenleme ile tüzel kişileri de kapsama alması sağlanmıştır (Kaya, 2022, s.130).

4. Kur Korumalı TL Vadeli Mevduatların Muhasebeleştirilmesine İlişkin Uygulama

İlk olarak 1 Ocak 1986 tarihinde yürürlüğe giren ve takiben BDDK tarafından hazırlanan “Tekdüzen Hesap Planı ve İzahnamesi” adıyla 26 Ocak 2007 tarihinde 26415 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan tebliği ile yürürlüğe giren Tekdüzen Hesap Planı; ülkemizde faaliyet gösteren bankaların gereksinimlerine uygun şekilde oluşturulmuştur. İlgili hesapların detayları ise, gereksinimlere uygun şekilde ilgili yönetmelik hükümlerine uyumlu olmak şartıyla bankalarca da oluşturulabilir (Eken & Selimler, 2016, ss.40-41).

Bu çalışmada KKH’ların gerek açılan hesabın vade sonunda kur kaybı yaşandığı ve kur kaybı yaşanmadığı, erken çıkış durumunda anapara kaybının yaşandığı ve yaşanmadığı toplam dört örnek üzerinden banka muhasebesi kayıtları incelenmiştir.

Faiz tahakkuku ile ilgili yapılacak yevmiye kayıtları hesap sahibi ve hesabın vadesine göre değişmektedir (Altuğ & Ünkaya, 1991, ss.175-176). Uygulamaya alınan kur korumalı TL vadeli hesaplar esasları itibarıyla hesabın açıldığı gün vade sonunda bilinmeyen bir getiriye haiz olabileceğinden muhasebesi açısından da farklı bir uygulamaya tabidir. Bu tür hesaplar tasarruf sahiplerine olası ek bir getiriden faydalanma imkanı sunarken; bankalar açısından da hesabın açıldığı gün tasarruf sahibine belirtilen faizin üzerinde ilgili dönemde kur farkı oluşması durumunda, T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından ödenecek tutarın TCMB tarafından da bankalara ödenmesi sebebiyle ek muhasebe kayıtları oluşturmaktadır. KKH’ların muhasebe kayıtları açısından en kritik husus gerçeğe uygun değerinin tespit edilmesidir. Bu değer ise

dönem ve vade sonlarındaki YP değerine göre değişmektedir (Akgemci, 2022, s.1349).

4.1 Kur Korumalı TL Vadeli Hesabın Vade Sonunda Müşteri Lehine Kur Farkı Oluşmaması Durumunda Banka Muhasebe Kayıtlarına Yönelik Uygulama Örneği

Örnek: 02.01.2022 tarihinde Bay “C”, bir bankanın şubesine gitmiş ve 100,000 TL karşılığı 3 ay vadeli kur korumalı TL vadeli hesap açmak istediğini belirtmiştir. Bahsi geçen 100,000 TL Bay C'nin aynı şubedeki TL vadesiz hesabında bulunmaktadır. Açılan %17 faizle 3 ay vadeli kur korumalı TL vadeli hesabın açıldığı gün TCMB tarafından açıklanan USD/TL kur seviyesi ise 13.2006 ve

vade dönüşünde ise açıklanan kur seviyesi ise 12.9815'dir. Bu sebeple vade sonunda kur farkı oluşmayacak ve vade sonunda ilgili hesap kapatılarak tüm vade sonu tutarı Bay C'nin aynı şubedeki TL vadesiz hesabına aktarılacaktır.

Buna göre bankanın kayıtları; müşteri TL vadesiz hesabından çekim ve kur korumalı TL vadeli hesaba, vade sonunda da anapara ve faizin TL vadesiz hesaba aktarımından ibarettir. Vade sonunda ise USD/TL seviyesi hesabın açılış gününe kıyasla gerilediğinden ve kur farkı oluşmadığından TCMB tarafından bankaya ödenen bir tutar ve ilgili işlem kaydı oluşmayacaktır.

Tablo 2. İşlemin Kayıtları

TL faizi geliri: $100,000 \times 0.17 / 365 \times 90 = 4,191.78$ TL

Toplam anapara ve faiz geliri: $100,000 + 4,191.78 = 104,191.78$ TL

Kur korumalı vadeli mevduat hesabı açılması (Kur: 13.2006, Faiz Oranı: %17)

300 TASARRUF MEVDUATI (Y.İ.Y GERÇEK KİŞİLER) – VADESİZ		
30000 SABİT FAİZLİ	100,000.00	
310 TASARRUF MEVDUATI (Y.İ.Y. GERÇEK KİŞİLER) - VADELİ		
31000 SABİT FAİZLİ		
310001 BİR AYDAN ÜÇ AYA KADAR VADELİ (3 AY DAHİL)		100,000.00
Müşteri talimatı ile vadesiz mevduat hesabından virman yapılarak kur korumalı vadeli hesap açılması (7.575.41 USD)		

Vade Sonu Kur: 12,9815 (Kur düştü)

610 TÜRK PARASI MEVDUATA VERİLEN FAİZLER (Y.İ.Y.K)		
61000 TASARRUF MEVDUATINA (GERÇEK KİŞİLER) – SABİT		
610002 BİR AYDAN ÜÇ AYA KADAR VADELİ (3 AY DAHİL)	4,191.78	
310 TASARRUF MEVDUATI (Y.İ.Y. GERÇEK KİŞİLER) – VADELİ		
31000 SABİT FAİZLİ		
310001 BİR AYDAN ÜÇ AYA KADAR VADELİ (3 AY DAHİL)		4,191.78
Kur korumalı vadeli mevduat vade sonu faiz tahakkuku		

310 TASARRUF MEVDUATI (Y.İ.Y. GERÇEK KİŞİLER) – VADELİ		
31000 SABİT FAİZLİ		
310001 BİR AYDAN ÜÇ AYA KADAR VADELİ (3 AY DAHİL)	104,191.78	
300 TASARRUF MEVDUATI (Y.İ.Y GERÇEK KİŞİLER) – VADESİZ		
30000 SABİT FAİZLİ		104,191.78
Kur korumalı vadeli mevduat hesap kapanışı		

4.2 Kur Korumalı TL Vadeli Hesabın Vade Sonunda Müşteri Lehine Kur Farkı Oluşması Durumunda Banka Muhasebe Kayıtlarına Yönelik Uygulama Örneği

Örnek: 02.01.2022 tarihinde Bay “C”, bir bankanın şubesine gitmiş ve 100,000 TL karşılığı 3 ay vadeli kur korumalı TL vadeli hesap açmak istediğini belirtmiştir. Bahsi geçen 100,000 TL Bay C'nin aynı şubedeki TL vadesiz hesabında bulunmaktadır. Açılan %17 faizle 3 ay vadeli kur korumalı TL vadeli hesabın açıldığı gün TCMB tarafından açıklanan USD/TL kur seviyesi ise 13.2006 ve vade dönüşünde ise açıklanan kur seviyesi ise 14.7151'dir.

Bu sebeple vade sonunda TL kur farkı oluşacak ve vade sonunda ödenecek kur farkı ödemesi dahil tüm tutar ilgili hesap kapatılarak Bay C'nin aynı şubedeki TL vadesiz hesabına aktarılacaktır.

Buna göre bankanın kayıtları; Müşteri TL vadesiz hesabından çekim ve kur korumalı TL vadeli hesaba aktarımı, vade sonunda ise kur farkı oluştuğundan TCMB tarafından bankaya ödenen dahil tüm tutarın TL vadesiz hesaba aktarımından ibarettir.

Tablo 3. İşlemin Kayıtları

TL faiz geliri: $100,000 \times 0.17 / 365 \times 90 = 4,191.78$ TL
Açılış günü USD tutarı: $100,000 / 13.2006 = 7,575.41$ USD
1 USD bazında TL kur farkı: $14.7151 - 13.2006 = 1.5145$ TL
Faiz geliri ve kur farkı geliri toplamı: $7,575.41 \times 1.5145 = 11,472.96$ TL
TCMB'den talep edilecek kur farkı: $11,472.96 - 4,191.78 = 7,281.18$ TL
Toplam anapara ve faiz geliri: $100,000 + 11,472.96 = 111,472.96$ TL
Kur korumalı vadeli mevduat hesabı açılması (Kur: 13.2006, Faiz Oranı: %17)

300 TASARRUF MEVDUATI (Y.İ.Y GERÇEK KİŞİLER) – VADESİZ		
30000 SABİT FAİZLİ	100,000.00	
310 TASARRUF MEVDUATI (Y.İ.Y. GERÇEK KİŞİLER) – VADELİ		
31000 SABİT FAİZLİ		
310001 BİR AYDAN ÜÇ AYA KADAR VADELİ (3 AY DAHİL)		100,000.00
Müşteri talimatı ile vadesiz mevduat hesabından virman yapılarak kur korumalı vadeli hesap açılması (7.575.41 USD)		

Vade Sonu Kur: 14,7151 (Kur yükseldi)

610 TÜRK PARASI MEVDUATA VERİLEN FAİZLER (Y.İ.Y.K)		
61000 TASARRUF MEVDUATINA (GERÇEK KİŞİLER) – SABİT		
610002 BİR AYDAN ÜÇ AYA KADAR VADELİ (3 AY DAHİL)	4,191.78	
310 TASARRUF MEVDUATI (Y.İ.Y. GERÇEK KİŞİLER) – VADELİ		
31000 SABİT FAİZLİ		
310001 BİR AYDAN ÜÇ AYA KADAR VADELİ (3 AY DAHİL)		4,191.78

278 MUHTELİF ALACAKLAR - T.P.		
27899 DİĞER MUHTELİF ALACAKLAR		
278999 TCMB'DEN TALEP EDİLECEK KUR FARKLARI	7,281.18	
310 TASARRUF MEVDUATI (Y.İ.Y. GERÇEK KİŞİLER) – VADELİ		
31000 SABİT FAİZLİ		
310001 BİR AYDAN ÜÇ AYA KADAR VADELİ (3 AY DAHİL)		7,281.18
Kur korumalı vadeli mevduat, vade sonu faiz ve kur farkı destek tahakkuku		

310 TASARRUF MEVDUATI (Y.İ.Y. GERÇEK KİŞİLER) – VADELİ		
31000 SABİT FAİZLİ		
310001 BİR AYDAN ÜÇ AYA KADAR VADELİ (3 AY DAHİL)	111,472.96	
300 TASARRUF MEVDUATI (Y.İ.Y GERÇEK KİŞİLER) – VADESİZ		
30000 SABİT FAİZLİ		111,472.96
Kur korumalı vadeli mevduat hesap kapanışı		

4.3 Kur Korumalı TL Vadeli Hesabın Döviz Kurunun Yükseldiği ve Vadesinden Önce Kapanması Durumunda Banka Muhasebe Kayıtlarına Yönelik Uygulama Örneği

Örnek: 02.01.2022 tarihinde Bay “C”, bir bankanın şubesine gitmiş ve 100,000 TL karşılığı 3 ay vadeli kur korumalı TL vadeli hesap açmak istediğini belirtmiştir. Bahsi geçen 100,000 TL Bay C'nin aynı şubedeki TL

vadesiz hesabında bulunmaktadır. Açılan %17 faizle 3 ay vadeli kur korumalı TL vadeli hesabın açıldığı gün TCMB tarafından açıklanan USD/TL kur seviyesi ise 13.2006 ve vadesinden erken kapamanın gerçekleştiği gün açıklanan kur seviyesi ise 14.7151'dir. Erken kapama sebebiyle vade sonunda; ilgili vadeli hesap kapatılarak anapara tutarı Bay C'nin TL aynı şubedeki TL vadesiz hesabına aktarılacaktır.

Tablo 4. İşlemin Kayıtları

Kur korumalı vadeli mevduat hesabı açılması (Kur: 13.2006, Faiz Oranı: %17), erken kapama kur: 14,7151 (Kur yükseldi)

300 TASARRUF MEVDUATI (Y.İ.Y GERÇEK KİŞİLER) – VADESİZ		
30000 SABİT FAİZLİ	100,000.00	
310 TASARRUF MEVDUATI (Y.İ.Y. GERÇEK KİŞİLER) - VADELİ		
31000 SABİT FAİZLİ		
310001 BİR AYDAN ÜÇ AYA KADAR VADELİ (3 AY DAHİL)		100,000.00
<i>Müşteri talimatı ile vadesiz mevduat hesabından virman yapılarak kur korumalı vadeli hesap açılması (7.575.41 USD)</i>		

310 TASARRUF MEVDUATI (Y.İ.Y. GERÇEK KİŞİLER) – VADELİ		
31000 SABİT FAİZLİ		
310001 BİR AYDAN ÜÇ AYA KADAR VADELİ (3 AY DAHİL)	100,000.00	
300 TASARRUF MEVDUATI (Y.İ.Y GERÇEK KİŞİLER) – VADESİZ		
30000 SABİT FAİZLİ		100,000.00
<i>Kur korumalı vadeli mevduat, erken kapama anapara iadesi</i>		

4.4 Kur Korumalı TL Vadeli Hesabın Döviz Kurunun Düştüğü ve Vadesinden Önce Kapanması Durumunda Banka Muhasebe Kayıtlarına Yönelik Uygulama Örneği

Örnek: 02.01.2022 tarihinde Bay “C”, bir bankanın şubesine gitmiş ve 100,000 TL karşılığı 3 ay vadeli kur korumalı TL vadeli hesap açmak istediğini belirtmiştir. Bahsi geçen 100,000 TL Bay C’nin aynı şubedeki TL vadesiz hesabında bulunmaktadır. Açılan %17 faizle 3 ay vadeli kur korumalı TL vadeli hesabın açıldığı gün TCMB

tarafından açıklanan USD/TL kur seviyesi ise 13.2006 ve vadesinden erken kapamanın gerçekleştiği gün açıklanan kur seviyesi ise 12.9815’dir. Erken kapama sebebiyle vade sonunda; ilk olarak ilgili vadeli hesap kapatılarak anapara tutarı Bay C’nin TL aynı şubedeki TL vadesiz hesabına aktarılacaktır, sonrasında ise başlangıçtaki YP tutarının erken kapama tarihindeki kurdan TL karşılığını aşan kısım TL vadesiz hesaptan TCMB’ye iletilmek üzere tahsil edilecektir.

Tablo 5. İşlemin KayıtlarıAçılış günü USD tutarı: $100,000/13.2006=7,575.41$ USD1 USD bazında TL kur farkı: $13.2006-12.9815=0.2191$ TLTCMB’ye iletilecek tutar: $7,575.41*0.2191=1,659.77$ TL

Kur korumalı vadeli mevduat hesabı açılması (Kur: 13.2006, Faiz Oranı: %17), erken kapama kur: 12,9815 (Kur düştü)

300 TASARRUF MEVDUATI (Y.İ.Y GERÇEK KİŞİLER) – VADESİZ		
30000 SABİT FAİZLİ	100,000.00	
310 TASARRUF MEVDUATI (Y.İ.Y. GERÇEK KİŞİLER) - VADELİ		
31000 SABİT FAİZLİ		
310001 BİR AYDAN ÜÇ AYA KADAR VADELİ (3 AY DAHİL)		100,000.00
<i>Müşteri talimatı ile vadesiz mevduat hesabından virman yapılarak kur korumalı vadeli hesap açılması (7.575.41 USD)</i>		

310 TASARRUF MEVDUATI (Y.İ.Y. GERÇEK KİŞİLER) – VADELİ		
31000 SABİT FAİZLİ		
310001 BİR AYDAN ÜÇ AYA KADAR VADELİ (3 AY DAHİL)	100,000.00	
300 TASARRUF MEVDUATI (Y.İ.Y GERÇEK KİŞİLER) – VADESİZ		
30000 SABİT FAİZLİ		100,000.00
<i>Kur korumalı vadeli mevduat, erken kapama anapara iadesi</i>		

300 TASARRUF MEVDUATI (Y.İ.Y GERÇEK KİŞİLER) – VADESİZ		
30000 SABİT FAİZLİ	1,659.77	
390 MUHTELİF BORÇLAR - T.P.		
39099 DİĞER MUHTELİF BORÇLAR		
390999 TCMB’YE TRANSFER EDİLECEK KUR FARKLARI		1,659.77
<i>Kur korumalı vadeli mevduat, erken kapama anapara kur farkı tahsilatı</i>		

5. Sonuç

TL’nin uzun süreli ve yüksek oranda değer kaybı ülkenin makro ekonomik dengeleri üzerinde olumsuz etkiler gösterebilir. Özellikle bu değer kaybının kur geçişkenliği sebebiyle enflasyon ve yurtiçi TL faiz seviyeleri üzerinde

değişen vadelerde yukarı yönlü baskı yaratması da kaçınılmazdır. Bahsi geçen baskının nedenleri arasında faizlerin üretim üzerinde artan maliyeti, ithal malların TL bazında artan maliyetleri, TL bazında artan enerji maliyetleri, yüksek oranlı zamlar ve yüksek oranlı maaş

zamları gösterilebilir. Bu noktada, TL'nin YP birimleri karşısında değer kaybının önüne geçilmesi önem arz edecektir. Ekonomi yönetimi ve TCMB bu sebeple TL'nin YP'lar karşısında uzun süreli ve yüksek oranlı değer kaybı hususunda temkinlidir.

Diğer yandan tasarruf sahiplerinin TL'nin YP'lar karşısında uzun süreli ve kalıcı değer kaybı konusunda beklentilerinin kuvvetlenmesi durumunda birikimlerini YP'lar lehine kaydırması da olasıdır. Temel görevi fiyat istikrarı olan TCMB ise TL'nin YP'lar karşısında değerini, olası değer kaybının enflasyon rakamları ve beklentilerinde yaratacağı bozulma sebebiyle takip etmektedir. 21 Aralık 2021 tarihinde açıklanan ve Resmi Gazetede yayınlanan ilgili kararların amacı da TL'nin YP'lar karşısında istikrara kavuşturulması ve korunmasıdır.

Bu çalışmayla kısaca KKH olarak adlandırılan "Kur Korumalı TL Vadeli Mevduatlara ve Katılım Hesaplarına" ait uygulama esasları ve KKH'ların farklı senaryolar için konvansiyonel banka muhasebelerinde uygulama örneklerinin verilmesi amaçlanmıştır. Gerçekleştirilen analizde, 2018 ile 2022 yılı mart ayı arasında yurtiçi yerleşiklerin döviz cinsi mevduatların ve TÜFE bazlı reel efektif döviz kuru gelişimi; 2022 yılı mart ayı sonu itibarıyla son bir yıllık ve üç ay vadeli toplam yurtiçi mevduatların değişimi ile toplam yurtiçi mevduatların kompozisyonundaki değişim incelenmiştir. Bu analize göre; 2018 ile 2022 yılları arasında yurtiçi YP mevduatları yüksek oranda artmış, TL'nin TÜFE bazlı reel efektif kur endeksi verileri dayanak alındığında belirgin ve trend halinde değer kaybettiği belirlenmiştir. Ayrıca yine analize göre; yurtiçi yerleşiklerin toplam mevduatları 2022 mart ayı sonu itibarıyla yılbaşına kıyasla gerek TL gerekse de YP toplamlarında sırasıyla %32,96 ve %2.76 artmış ancak toplam kompozisyonunda TL lehine %37.28'den %43.48'e gelişim tespit edilmiştir.

Tasarrufların toplam kompozisyonu içerisinde yerel para birimlerinin YP birimlerine karşı payının artışı birden fazla değişkene bağlı olabilir. Bu çalışma kapsamında incelenen KKH'ların uygulanmaya başlandığı tarihten itibaren özellikle 2022 yılının ilk çeyreğinde gözlemlenen TL mevduatların toplam içerisindeki payının artması, uygulamaya alınan KKH'ların etkisine işaret edebilir.

KKH'ların kamu bütçesine olası faiz yükü dikkate alındığında bu tür hesaplara uygulanan azami faizin düşmesi, Hazinesinin faiz yükünün de düşmesi anlamına gelmektedir. Ancak; KKH'lara uygulanan azami faiz ile güncel TL mevduatları ile arasındaki farkın, KKH'lar aleyhine açılması durumunda ise tasarruf sahiplerinin KKH'lar yerine TL mevduatları tercih etmesi beklenmelidir. Ayrıca; TL mevduatların ortalama vadesinin, KKH'ların ortalama vadesinden düşük olması ise tasarruf sahiplerinin TL mevduatlarını öne çekilmiş temdit dönemlerinde YP'lara dönmeye ihtimalini doğurmaktadır.

Kaynakça

Akgemci, A. (2022). *Kur Korumalı Mevduat Hesabının TFRS 9 Kapsamında Muhasebeleştirilmesi*. International Social Sciences Studies Journal, Vol 8, Issue 97, 1347-1352.

Altuğ, O. & Ünkaya, G. (1991). *Banka İşlemleri ve Muhasebesi*. T.C Marmara Üniversitesi Muhasebe Araştırma ve Uygulama Merkezi, Yayın No:91/2, ISBN: 975-400-057-3, 175-176.

Bakova, R. & Yüksel, Ş. (2022, 12 Şubat). *Kur korumalı mevduat ve kambiyo mevzuatı*. 11 Aralık 2022 tarihinde <https://acikerisim.iku.edu.tr/entities/publication/2008a248-0bd5-4a50-9cce-73f935505966/full> adresinden alındı.

Başçı, E. & Kara, H. (2011, Mayıs). *Finansal istikrar ve para politikası*. <https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/cd30fe0c-4b4c-47cf-a3a4-e3fd5670ab0e/wp1108.pdf?mod=ajperes&cacheid=rootworkspacecd30fe0c-4b4c-47cf-a3a4-e3fd5670ab0e>

Berke, B. (2009). *Tam Dolarizasyonun Makroekonomik Politika Yansımaları*. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 8 (27), 129-130. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/70082>

Eğilmez, M. (2016, 10 Ağustos). *Zorunlu karşılıklar niçin indirildi*. 11 Aralık 2022 tarihinde <http://www.mahfiiegilmez.com/2016/08/merkez-bankas-zorunlu-karsilk-oranlar.html> adresinden alındı.

Eken, H. & Selimler, H. (2016) *Temel Banka Muhasebesi*. DR Kitabevi Yayınevi ve Dağıtım Paz. Ltf. Şti., Yayın No:431, ISBN: 978-975-353-398-0, 40-41.

Gülerci, A. F. (2022). *Kur ve Fiyat Farkı Korumalı Banka Hesapları ile Fiziki Altınların Kaydileştirilmesine İlişkin Düzenlemelerin Hukuki Açısından Değerlendirilmesi*. Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 5 Sayı 2, 603-628.

Kal, S. H. (2019). *2003-2018 Dönemi Türk Ekonomisinde Dolarizasyon, Kısa Vadeli Sermaye Hareketleri ve Kur Oynaklığı İlişkisi*. İstanbul İktisat Dergisi, 69, 2019/2, 357-376.

Kaya, H. P. (2022). *Döviz Dönüşümlü Kur Korumalı Türk Lirası Mevduat Hesaplarının Vergi Usul Kanunu Kapsamında Muhasebeleştirilmesi*. Mali Çözüm Dergisi, 32(172), 117-132.

Kaya, E. & Açıdoğuran, B. (2017). *Finansal Dolarizasyon Unsurları Olarak Kredi Dolarizasyonu ve Mevduat Dolarizasyonu İle Hisse Senedi Getirileri Arasındaki İlişki*. Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 7 (14), 325-326.

Kolcu, F. & Yamak, R. (2022). *Döviz Kurunun Mevduat Dolarizasyonu Üzerindeki Asimetrik Etkisi*. İzmir İktisat Dergisi, Cilt 37, 481-500.

Öztaş, F. (2022, 23 Mart). *%19'u beğenmeyip %48'e razı olmak*. 11 Aralık 2022 tarihinde <https://www.tepav.org.tr/tr/blog/s/7042> adresinden alındı.

Öztürk, N. (2022, 25-26 Şubat). *TCMB'nin Liralasma Stratejisi Adımları*. İktisadi Kalkınma ve Sosyal Araştırmalar Enstitüsü, 5'inci Uluslararası İzmir İktisat Kongresi, 177-188. 11 Aralık 2022 tarihinde https://www.researchgate.net/profile/Nurettin-Oeztuerk-3/publication/359191976_TCMB'nin_Liralasma_Stratejisi_Adimlari/link/s/622c9c0ea39db062db970d2b/TCMBnin-Liralasma-Stratejisi-Adimlari.pdf adresinden alındı.

Sever, E. (2012). *Türkiye'de Dolarizasyon Süreci ve Döviz Kuru Belirsizliği İlişkisi*. Sosyo Ekonomi Dergisi, Ocak-Haziran 2012-1, 204-222.

Sever, E. ve Mızrak, Z. (2007). *Döviz Kuru, Enflasyon ve Faiz Oranı Arasındaki İlişkiler: Türkiye Uygulaması*. SÜ İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, Volume 7, Issue 13, 264-283.

Yayman, D. (2022). *Kur Korumalı Mevduat Hesabına Tanınan Vergi Ayrıcalıklarının Bütçeye Etkileri*. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 31 No 2, 526-535.

Türkiye Cumhuriyeti Hazine ve Maliye Bakanlığı. (2022, 18 Ocak) *10 Soruda Kur Korumalı TL Mevduat Hesabı*. <https://ms.hmb.gov.tr/uploads/2022/01/10-Soruda-Kur-Korumali-TL-Mevduat-Hesabi.pdf> (erişim tarihi: 11.12.2022)

Uluslararası Para Fonu. (1997) *Exchange Rate Arrangements and Economic Performance in Developing Countries*, World Economic Outlook, s. 92. <https://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/weo1097/pdf/octweo04.pdf> (erişim tarihi: 11.12.2022)

TCMB. (2022). *Türkiye'de yerleşik gerçek ve banka dışı tüzel kişilerce mevduat ve katılım bankalarında tutulan yabancı para mevduat düzeyi*. <https://evds2.tcmb.gov.tr/index.php?evds/portlet/2IAXXnZosuo%3D/tr> (erişim tarihi: 11.12.2022)

TCMB. (2022). *Reel Efektif Döviz Kuru*. <https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/TR/TCMB+TR/Main+Menu/>

Istatistikler/Doviz+Kurlari/Reel+Efektif+Doviz+Kuruu/ (erişim tarihi:11.12.2022)

TCMB. (2022). *Haftalık Para ve Banka İstatistikleri*.
https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/173b7dec-d6c6-4727-9f51-82e0f4138560/Para_Banka.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ROOTW ORKSPACE-1 (erişim tarihi:11.12.2022)